

KONKURENCES PADOME

Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV-1010 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 26

2002.gada 29.maijā

(Prot. Nr.20, 2.§)

Lietā Nr.148/01/06/09

**Par a/s “Latvijas lifts-Šindlers”, SIA “OTIS Latvija”
un SIA “KONE Lifti Latvija” iesniegumu**

09.04.2001. Konkurences padome (turpmāk - Padome) saņēma a/s “Latvijas lifts-Šindlers”, SIA “OTIS Latvija” un SIA “KONE Lifti Latvija” iesniegumu Nr.71 “Par situāciju liftu un to drošības sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas tirgū”. Iesniedzēji uzskata, ka liftu sertifikācijas pakalpojuma sniedzējas - a/s “Izstrādājumu bīstamības novērtēšanas aģentūra” (turpmāk - a/s “IBNA”) - piemērojamie tarifi par liftu sertifikācijas pakalpojumiem ir nepamatoti augsti un lūdz nepieļaut mākslīga a/s “IBNA” monopolstāvokļa izveidošanu. Iesniedzēji savā iesniegumā nav norādījuši, kuru Konkurences likuma pantu, pēc viņu domām, ir pārkāpusi a/s “IBNA”, bet, pamatojoties uz iesniegumā izklāstīto faktu analīzi, Padome izvērtēja iesniegumā minēto faktu atbilstību 18.07.1997. Konkurences likuma 17.panta 4.punkta tiesiskajam sastāvam, kurš nosaka, ka: “Jebkuram tirgus dalībniekam, kurš atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties kā: (...) netaisnīgu pirkšanas vai pārdošanas cenu vai citu netaisnīgu tirdzniecības noteikumu tieša vai netieša uzspiešana”.

Tā kā iesniegumā minētās ziņas nevarēja uzskatīt par pietiekamām Padomes lēmuma pieņemšanai par iesnieguma tālāku virzību, Konkurences padome 09.05.2001. sēdē, pamatojoties uz Ministru kabineta 30.12.1997. noteikumu Nr.444 “Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība” 6.punktu, pieņēma lēmumu (Prot.Nr.18, 3.§) apturēt a/s “Latvijas lifts-Šindlers”, SIA “OTIS Latvija” un SIA “KONE Lifti Latvija” iesnieguma tālāku izskatīšanu līdz papildu informācijas iegūšanai.

Nolūkā noskaidrot, vai a/s “IBNA” ir izņēmuma stāvoklis konkrētajā tirgū, kā arī, lai izvērtētu tās piemērojamo liftu sertifikācijas pakalpojumu tarifu pamatotību, Padome analizēja no a/s “IBNA”, Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas, Ekonomikas ministrijas un Labklājības ministrijas, Bezpeļņas organizācijas SIA "Latvijas Rūpnieku tehniskās drošības ekspertu apvienība", SIA "TUV Nord Baltik", SIA "Jadzis" saņemto informāciju. Ņemot vērā, ka no 01.01.2002. stājies spēkā Konkurences likums jaunā redakcijā, un iespējama dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums turpinājās arī 2002.gadā, Padome turpināja lietas izpēti, pamatojoties uz 04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta 4.punktu.

Izvērtējot iesniegumā ietverto un papildu iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Konkrētais tirgus 04.10.2002. Konkurences likuma 1.panta 4.punktā izpratnē ir liftu sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas tirgus Latvijas teritorijā.

2. Pamatojoties uz likuma "Par atbilstības novērtēšanu" 6.pantu, atbilstības novērtēšanu reglamentētajā sfērā var veikt: "Ministru kabineta pilnvarotas kompetentas sertificēšanas un inspicēšanas institūcijas (...) vai saskaņā ar starptautiskajiem nolīgumiem vai protokoliem Eiropas Komisijas paziņotas institūcijas", t.i., liftu sertifikācijas pakalpojumus var sniegt jebkura institūcija, kura ir pierādījusi savu kompetenci Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā un ir saņēmusi Ministru kabineta pilnvarojumu, vai arī minētās Eiropas Komisijas paziņotas institūcijas. Tātad nav pamata uzskatīt, ka likumdošana paredz, ka tikai viena noteikta institūcija var sniegt liftu sertifikācijas pakalpojumus.

Padomes rīcībā esošā informācija (Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas 08.08.2001. vēstule Nr.11-11/1467) liecina, ka Latvijas teritorijā liftu sertifikācijas pakalpojumus vismaz līdz 2001.gada augusta mēneša vidum sniedza vienīgi a/s "IBNA", un nav citu pierādījumu, kas liecinātu, ka konkrētajā tirgū darbojas arī citi tirgus dalībnieki, kuri sniedz liftu sertifikācijas pakalpojumus. Līdz ar to a/s "IBNA" ir vienīgā uzņēmēj sabiedrība Latvijas teritorijā, kura sniedz liftu sertifikācijas pakalpojumus, un tāpēc tā tiek vērtēta kā uzņēmēj sabiedrība, kurai ir izņēmuma stāvoklis konkrētajā tirgū.

3. Pamatojoties uz likuma "Par atbilstības novērtēšanu" 16. un 17.panta noteikumiem, kā arī uz Ministru kabineta 30.05.2000. noteikumiem Nr.184 "Ārvalstīs izdoto atbilstības novērtēšanas apstiprinājumu un apliecinājumu atzīšanas kārtība", Latvijā tiek atzīti arī ārvalstīs izdotie preču un kvalitātes sistēmu sertifikāti, reģistrējot tos minēto Ministru kabineta noteikumu apstiprinātajā kārtībā.

4. Pamatojoties uz Ministru kabineta 14.02.2001. rīkojumu Nr.88 "Par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanas institūcijas pagaidu pilnvarošanu" un Ministru kabineta 26.07.2001. rīkojumu Nr.373 "Par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanas institūcijas pilnvarošanu", Padome konstatēja, ka likumdevējs ir deleģējis a/s "IBNA" veikt liftu sertifikācijas pakalpojumus. Taču ņemot vērā Padomes lēmuma 2. un 3.punktā minēto, Padome uzskata, ka ienākšanai konkrētajā tirgū nepastāv ar likumdošanu noteiktas nepārvaramas barjeras, tāpēc konkrētajā tirgū pastāv iespējas konkurencei.

5. Ņemot vērā, ka a/s "IBNA" ir vienīgā uzņēmēj sabiedrība Latvijas teritorijā, kas sniedz liftu sertifikācijas pakalpojumus, nav iespējas izvērtēt a/s "IBNA" piemēroto tarifu pamatotību, izmantojot tarifu salīdzināšanas metodi. Tāpēc nolūkā izvērtēt maksas par liftu sertifikācijas pakalpojumu pamatotību Padome salīdzināja, kādas pārbaudes jaunam liftam bija nepieciešamas saskaņā ar Ministru kabineta 26.09.1995. noteikumu Nr.294 "Liftu

uzbūves un ekspluatācijas drošības noteikumi” (turpmāk - noteikumi Nr.294) prasībām, un kādas pārbaudes jaunam liftam ir nepieciešamas saskaņā ar Ministru kabineta 25.04.2000. noteikumu Nr.157 “Noteikumi par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanu” prasībām (turpmāk - noteikumi Nr.157). Vienlaicīgi tika analizēts, vai likumdošanas prasības attiecībā uz jauna lifta pārbaudi ir palielinājušās, stājoties spēkā noteikumiem Nr.157, salīdzinot ar noteikumu Nr.294 prasībām, kā arī, vai likumdošanas prasību pieaugums un pastiprināšana izraisīja atbilstības novērtēšanas pakalpojuma darbietilpības palielināšanu un attiecīgu pašizmaksas palielinājumu.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 21.punktu, pirms lēmuma pieņemšanas lietā a/s "IBNA" tika dota iespēja iepazīties ar Padomes rīcībā esošajiem pierādījumiem un izteikt viedokli par Padomes secinājumiem, organizējot Padomes un a/s "IBNA" pārstāvju tikšanos. Saskaņā ar tikšanās laikā panākto vienošanos 13.05.2002. a/s "IBNA" iesniedza Padomei viedokli (13.05.2002. vēstule Nr.1-8.2.1./304/2002) par pierādījumiem un Padomes secinājumiem lietā. A/s "IBNA" nepiekrita Padomes izvirzītajai apsūdzībai par iespējamo 04.10.2002. Konkurences likuma 13.panta 4.punkta pārkāpumu, piemērojot nepamatoti augstus tarifus par liftu sertifikācijas pakalpojumu, norādot, ka sertifikācijas procedūra, kas veicama saskaņā ar noteikumiem Nr.157 nevar tikt salīdzināta ar inspicēšanas procedūru, kas veicama saskaņā ar noteikumiem Nr.294. Šo apgalvojumu a/s "IBNA" pamatoja ar to, ka inspicēšanas procedūra ir "attiecināma tikai uz valdītāju un tā ir saistīta ar lietošanas aspektiem, savukārt 157.noteikumi attiecas uz lifta uzstādītāju un ir saistīta ar izgatavošanas un uzstādīšanas aspektiem". Pēc a/s "IBNA" apgalvojuma, kaut arī veicamo darbu nosaukumi ir līdzīgi (tehniskās dokumentācijas analīze, lifta un tā sastāvdaļu darbības pārbaude, atskaites sagatavošana), bet darbu saturs ir būtiski atšķirīgs.

Izvērtējot minēto a/s "IBNA" apgalvojumu un minēto Ministru kabineta noteikumu prasības, Padome konstatē, ka saskaņā ar noteikumu Nr.294 1.punktu: "Šie noteikumi nosaka drošības prasības, kas jāievēro (...) liftu (...) *izgatavotājiem, liftu valdītājiem un lietotājiem*, lai pasargātu cilvēkus no nelaimes gadījumiem un lifta iekārtas un pārvadājamās kravas no bojājumiem". Noteikumu prasību analīze (prasības attiecībā uz liftu projektēšanu, tā elementu konstrukciju un izvietojumu, kā arī prasības attiecībā uz liftu tehnisko pārbažu termiņiem, veidiem un lifta valdītāja pienākumiem) ļauj secināt, ka noteikumi Nr.294 attiecās uz lifta *izgatavošanu* un lifta *lietošanu*. Savukārt saskaņā ar noteikumu Nr.157 2.punktu "(...) noteikumi nosaka būtiskās nekaitīguma un drošības prasības, kas jāievēro liftu un liftu drošības sastāvdaļu projektēšanā, ražošanā un atbilstības novērtēšanā un liftu *uzstādīšanas atbilstības novērtēšanā* pirms to piedāvāšanas tirgū (...)". Noteikumu Nr.157 (C modulis) prasības attiecās uz lifta uzstādītāju un lifta atbilstības novērtēšanu *uzstādīšanas stadijā*. Tātad noteikumu Nr.294 prasības par liftu pārbaudi attiecās uz lifta pārbaudi tā lietošanas stadijā, bet noteikumu Nr.157 C moduļa prasības attiecās uz lifta pārbaudi tā uzstādīšanas stadijā.

Ņemot vērā minēto, Padome piekrīt a/s "IBNA" viedoklim par to, ka sertifikācijas procedūru nevar salīdzināt ar inspicēšanas procedūru, kā arī nav pamata uzskatīt, ka inspicēšanas procedūra atkārtoti sertifikācijas procedūru (C moduli).

SIA "TUV Nord Baltik", kura ir pilnvarota veikt liftu inspicēšanu, savā 04.01.2002. vēstulē Nr.99-02 sniedza informāciju, kuras analīze ļāva Padomei izdarīt pieņēmumu, ka gan noteikumos Nr.294, gan noteikumos Nr.157 noteiktās pārbaudes procedūras nosacīti varētu sadalīt dažos galvenos posmos: lifta tehniskās dokumentācijas analīze, lifta un to sastāvdaļu pareizas funkcionēšanas pārbaude (ieskaitot dinamisko un statisko pārbaudi), atskaites

dokumentu sagatavošana. Sertifikācijas laikā kā papildus posms ir paredzēts veikt atsevišķus mērījumus un to rezultātu verifikāciju. Pamatojoties uz SIA "TUV Nord Baltik" sniegto informāciju, Padome pieļāva, ka sertifikācijas procedūrai nepieciešamais laiks varētu būt 6-9 stundas, kas ir 3-4 reizes vairāk, nekā laiks, kas ir nepieciešams inspicēšanas procedūrai.

Tomēr a/s "IBNA" 13.05.2002. atbildes vēstulē Nr.1-8.2.1./304/2002 apgalvo, ka, pēc a/s "IBNA" metodikas "viena elektriskā lifta sertifikācijai atbilstoši C modulim nepieciešamais laiks ir 13-18,5 stundas*". A/s "IBNA" sniegtie skaidrojumi liecina, iepriekš minētajiem sertifikācijas posmiem nepieciešamais laiks, kā norādīja a/s "IBNA", ir: tehniskās dokumentācijas izvērtēšanai - 2 stundas, lifta un to sastāvdaļu darbības pārbaudei un mērījumiem - 6 stundas, rezultātu verifikācijai - 4 stundas un atskaites dokumentācijas sagatavošanai - 2 stundas. Bez iepriekš minētajiem sertifikācijas procedūras posmiem (vai darbiem), lai uzsāktu pārbaudi, ir nepieciešams veikt šādus organizatoriskus pasākumus, un tiem ir nepieciešams šāds laiks: sagatavot un saskaņot līgumu ar pasūtītāju - 1 stunda, pieņemt pieteikumu un tehnisko dokumentāciju - 0,5 stundas, iereģistrēt to datu bāzē - 0,5 stundas, izvēlēties ekspertu un saskaņot darbus - 0,5 stundas, izvērtēt iesniegtās tehniskās dokumentācijas pietiekamību - 1 stunda, sagatavot novērtēšanas dokumentāciju - 0,5 stundas un sagatavot mēriekārtas - 0,5 stundas. Gadījumā, ja pārbaudāmais lifta tips ir reģistrēts a/s "IBNA" sertifikācijas struktūrvienībā, tad sertifikācijai nepieciešamais laiks ir 13 stundas, pretējā gadījumā - 18,5 stundas. Šo laika starpību nosaka apstākļi, ka pirmajā gadījumā nav nepieciešama līguma sagatavošana un saskaņošana un eksperta izvēle un saskaņošana, kā arī laiks, kas nepieciešams citiem procedūras posmiem, ir mazāks.

Tātad, Padome neiegūva pierādījumus, ka sertifikācijas procedūrai nepieciešamais laiks, ko norādīja a/s "IBNA", ir nepamatoti paildzināts, un piekrīt a/s "IBNA" viedoklim.

Salīdzinot analogiskos posmus sertifikācijas gaitā un inspicēšanas gaitā, Padome, pamatojoties uz a/s "IBNA" un SIA "TUV Nord Baltik" sniegto informāciju, izdarīja pieņēmumu, ka tehniskās dokumentācijas izvērtēšanai nepieciešamais laiks sertifikācijas gaitā ir 2 stundas, bet inspicēšanas gaitā - 40-60 minūtes, lifta un tā sastāvdaļu pārbaudei nepieciešamais laiks sertifikācijas gaitā ir 4-6 stundas, bet inspicēšanas gaitā - 1-1,4 stundas, atskaišu sagatavošanai nepieciešamais laiks sertifikācijas gaitā ir 2 stundas, bet inspicēšanas gaitā - 20-40 minūtes. Minētais liecina, ka starp sertifikācijas un inspicēšanas procedūrām laikā ziņā un attiecīgi arī darbietilpības un izmaksu ziņā pastāv būtiskas atšķirības. Pēc a/s "IBNA" sniegtajiem 18.01.2002. liftu sertifikācijas izcenojumiem (1.1.punkts) viena lifta ar elektrisko piedziņu modeļa pamatpārbaudes pēc C moduļa izcenojums, ja lifta apkalpojamo stāvu skaits nepārsniedz 4 stāvus, kopā ar atskaites noformēšanu un sertifikācijas slēdzienu ir 175 lati. Ņemot vērā pārbaudei nepieciešamo laiku 13-18,5 stundas, Padome secina, ka vidējie a/s "IBNA" ieņēmumi stundā varētu būt 9,5-13,5 lati (pēc a/s "IBNA" sniegtā liftu sertifikācijas pakalpojumu 1 stundas faktisko izmaksu aprēķina par 2001.gadu, tās ieņēmumi stundā pēc faktiski nostrādātā ir 11,23 lati).

Pēc tirgus dalībnieku SIA "Jadzis", SIA "TUV Nord Baltik" u.c. sniegtām ziņām maksa par lifta pārbaudi pēc noteikumiem Nr.294 sastādīja 20-35 lati un procedūrai nepieciešamais laiks ir ap 2-3 stundām. No tā izriet, ka inspicēšanas institūciju vidējie ieņēmumi stundā ir aptuveni 11 lati.

Ņemot vērā minēto, Padome konstatē, ka a/s "IBNA" ieņēmumi, veicot liftu sertifikāciju praktiski ir vienādi inspicēšanas pakalpojumu sniedzēju ieņēmumiem (aprēķinot ieņēmumus stundā). Tāpēc Padome secina, ka a/s "IBNA" ieņēmumi no liftu sertifikācijas pakalpojuma praktiski nav lielāki par citu uzņēmējiesabiedrību inspicēšanas institūciju

* Oriģinālajā dokumentā: "14-19.5 stundas" - aritmētiskā kļūda

ieņēmumiem no liftu inspicēšanas pakalpojumiem. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka a/s "IBNA" piemērotie tarifi par liftu sertifikāciju ir nepamatoti augsti.

Bez tam a/s "IBNA" sniedza informāciju par uzņēmējdarbības finansiālajiem rezultātiem 2001.gadā attiecībā uz sertifikācijas struktūrvienības liftu sertifikācijas darbību. A/s "IBNA" sniegtā informācija un aprēķini liecina, ka ieņēmumi no liftu sertifikācijas pakalpojuma 2001.gadā bija 13681 lati, kas no kopējiem sertifikācijas struktūrvienības ieņēmumiem sastādīja 15%. Izmaksas liftu sertifikācijas pakalpojuma sniegšanai bija 15227 lati (ieskaitot tiešās, pieskaitāmās un administratīvās izmaksas). Tātad, liftu sertifikācijas pakalpojuma tīrā peļņa ir -1546 lati. Pamatojoties uz tīrās peļņas un ieņēmumu (apgrozījuma) attiecību, pakalpojuma tīrā rentabilitāte ir -11%. Tas nozīmē, ka a/s "IBNA" sniedz liftu sertifikācijas pakalpojumus, neiegūstot peļņu no šīs darbības, bet ciešot zaudējumus.

Nemot vērā minēto, Padome konstatē, ka a/s "IBNA" darbībās, piemērojot tarifus par liftu sertifikāciju pakalpojumiem, nav noticis 04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta 4.punkta pārkāpums.

Pamatojoties uz 04.10.2001. Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 2.punktu un 04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta 4.punktu, Padome

n o l ē m a:

izbeigt lietas izpēti par a/s "Latvijas lifts-Šindlers", SIA "OTIS Latvija" un SIA "KONE Lifti Latvija" 09.04.2001. iesniegumu Nr.71 "Par situāciju liftu un to drošības sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas tirgū", jo Konkurences likuma 13.panta 4.punkta pārkāpums nav noticis.

Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā mēneša laikā no lēmuma saņemšanas brīža saskaņā ar LR Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1.punktu un Civilprocesa kodeksa 24.-A nodaļu.

Priekšsēdētājs

P.Vilks